

שמחת שלמה

מאוצרותיו המשמחים של זקנינו רבי שמחה שלמה לין זצ"ל

*****

גלין מספר 30, פרשת קרח תשע"ה

* * *

למעוניינים לקבל הגלין בדואר, בפקס או בדואר אלקטרוני
או להוסיף הערות והארות, מעשים והנהגות, מתורתו של זקנינו הצדיק זצ"ל:
אברהם משה רוט, פארן 1' ירושלים, 0527652027
דוא"ל: haravsslevin@gmail.com

א"ה, אל יחר אפכם בעבדכם על שהארכתי השבוע בדברים.

פרשה זו, פרשת ההתרחקות מן המחלוקת,

היתה אבן יסוד במשנתם של עטרת ראשנו רבי אריה, ובנו רבי שמחה שלמה, זכר צדיקים לברכה.

על כן הוכרחתי להאריך מעט, בחילוקים שונים בעניינים אלו, ובמקצת מן המקצת עובדות ומעשים בזה.

באמת היה צריך להאריך עוד הרבה, גם מדברי תורתו של סבא זצ"ל אשר ממש היה מרא דשמעתתא בזה, וגם במעשים עליו ועל אביו, אך כבר קרבה השבת, והקוראים היקרים מזרזים אותי שלא להשתהות יותר מדי, ועמכם הסליחה.

וישלח משה לקרוא לדתן ואבירם

מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (רש"י)

הנה, אף שידע משה רשעתם של דתן ואבירם שהוציאו עליו לעז וערערו על אמינותו, מכל מקום לא ביקש שיענשו ויראו הכל את צדקתו, אלא מחל על כבודו וחזר אחריהם להשלים עמם בדרכי שלום.

וגם בדבריו אל קורח ועדתו לא ביקש שיענשו ויבלעו חיים באדמה, אלא נפל על פניו והציע להם 'מבחן מוסכם' כדי להשיב השלום למחנה ישראל, 'בוקר ויודע ה' את אשר לו.. והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש'. כל כך טרח משה להשכין השלום בין המחנות.

= כל ימיו היה אאמו"ר זצ"ל טורח להשכין שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו, וגם בין חלקי מפלגות והתנועות שהקשיבו לעצתו היה מזרחם הרבה שיהיה שלום ביניהם.

כאשר עלה רבו הרידב"ז מסלוצק לירושלים [שנתקרב אליו ושמשו הרבה בלומדו בישיבת סלוצק], והיו שניסו ליצור מתיחות בין הרידב"ז לבין רבי חיים ברלין, רבו המובהק, פעל אאמו"ר זצ"ל בחכמתו למנוע המחלוקת. הוא פנה לרידב"ז ושח לו שאיננו יודע לשית עצה בנפשו, כי רבי חיים ביקש ממנו לשכור עבורו עגלה לנסוע לקבל פני הרידב"ז, והרי רבי חיים כבר זקן וחולה והנסיעה לא תוסיף לו בריאות, אך מאידך חזקה עליו מצות רבו.. מייד השיב הרידב"ז חלילה שרבי חיים יטרח להקביל את פני, אני אסע אליו! וכך גלגל אאמו"ר שהרידב"ז נפגש עם רבי חיים ברלין באהבה רבה, ושוב לא יכלו מחרחרי הריב להפריד ביניהם.

חשבתי לבאר למה נקט משה 'בוקר' ויודע ה' את אשר לו (עי' רש"י) שנרמז בזה מה שאמרו חז"ל 'הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', ושמעתי לבאר למה דימו אותם דוקא לגבורת השמש, משום שכאשר באה הלבנה בטענה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד, כוונתה היתה להמעט את השמש, ומה עשתה השמש, שתקה ולא טענה כנגדה, אלא המתינה למה שיכריע הקב"ה איזה מהם יהיה הגדול, וזהו ממש כהנהגת משה כאן שהבליג ושתק ואמר להם הבה נמתין לראות הכרעת הקב"ה במי יבחר להיות הגדול, וזהו שרמז להם באומרו 'בוקר' ויודע ה', כלומר, הנה ראו בבוקר את מי בחר ה' להיות המאור הגדול – הלא בחר בשמש להאיר בבוקר, מפני שהיא הבליגה על עלבונה, וכך גם אהרן קדוש ה' אשר לא השיב לכם מאומה. [עיין לשון הרמב"ן 'אהרן במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש וכמודה שמעלת קורח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך']

ובספר 'עיתורי תורה' כתב בשם רבי שלמה זמן אבי הגראי"ה קוק זצ"ל מדוע גמל מטה אהרן שקדים דוקא ולא פרי אחר (עי' רש"י) כי בשקדים ישנם שני מינים (עיין מעשרות פ"א), מין אחד – בתחילתו טעמו מתוק ולבסוף נעשה מר, והמין השני – בתחילתו מר ולבסוף טעמו מתוק. ובא לרמז לנו, שאלו ב' מיני התוצאות הנובעות מן המחלוקת – מי שהוא מחזיק במחלוקת בתחילה יש לו טעם מתוק של ניצוח, אבל לבסוף נעשה מר מאד, אבל מי שהוא מבליג ומוותר, אזי בתחילה אמנם מר הוא – כי קשה להתגבר על היצר

הבוער בו כאש להבה ואינו מניח אותו לוותר, אבל בסופו של דבר, כאשר הוא מכניע את יצרו ומוותר למען השלום, כמה מתיקות ועונג רוחני יש לו מכך, אין לשער ואין לתאר. [א"ה, ע"ע בגליון הקודם מדברי סבא זצ"ל על הרגשת העונג שמרגיש הוותרן]. וזהו כמו שנתבאר, שהנעלבים ואינם עולבים הרי הם כשמש בגבורתו, שבתחילה הכניעה עצמה ולא התנצחה עם הלבנה, וסופה מתוק – שבזכות זה זכתה להיבחר למאור הגדול. כי זהו כלל גדול – **מוותר לא מפסידים!**

אאמו"ר זצ"ל סיפר לי שהיה משנן לעצמו תמיד את דברי הגמרא ביבמות דף קכ"א: אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה, ומנו? רבי עקיבא; וכשעליתי ביבשה, בא [רבי עקיבא] וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני, מי העלך? אמר לי: דף של ספינה נדמן לי, **וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי**; מכאן אמרו חכמים: **אם יבואו רשעים על אדם, ינענע לו ראשו**. והיה נזהר תמיד שלא להשיב מלחמה מול גלי השנאה והרדיפות ששעטו כנגדו, רק הנמיך ראשו והמתין שיעבור אותו הגל.

אאמו"ר זצ"ל היה גבאי בביהכנ"ס בבתי ברידא, אחד מחשובי המתפללים שם היה הרב קצנלבויגן שהתחיל להימנות על צוות סמינר מורות בית יעקב, שלא היתה דעת הקנאים נוחה הימנו. הרב... מגדולי הקנאים בירושלים ביקש שלא יעלוהו לתורה מחמת גודל עונו, אך אאמו"ר זצ"ל לא חשש וקרא את הרב קצנלבויגן לתורה, כאשר ראה הרב הקנאי כך, הלך וסילק פאר התפילין מראשו של רבי אריה, ה' יכפר. וכל הקהל היו שותקים מפחד הקנאי, זולת רבי חייקל מילצקי זצ"ל שמחה בקול גדול. [כשסיפר לי הסיפור הוסיף סבא זצ"ל שלמדנו מעלה זו מיעקב אבינו ע"ה שהגיע לחרן וראה הרועים יושבים על הבאר ומייד מחה בהם לא עת האסוף המקנה, ולא חשש מה יאמרו לו האחד בא וישפוט שפוט, כי היה עז למחות על עושי עוול וכו', וכך נהג ר' חייקל שלא חת מתגובת הקנאי וכו'].

לעת ערב הגיעו הרבה מן הקהל לר' אריה להתנצל בפניו ששתקו מחמת חמת הקנאי וכו', ובתוכם הגיע בעל מוסר אחד, שלאחר שהביע צערו לפני ר' אריה, שאל אותו 'יאמר לי מר, על איזה עוון נתגלגל עליך מן השמים עונש זה של בזיון כ"כ גדול', ויאמר ר' אריה 'לא ידעתי', ויאמר לו בעל המוסר 'אומר לך על מה הגיעך זאת, על שהיית הולך אצל הרב ההוא', ובאומרו 'ההוא' נתכוין להראי"ה זצ"ל.

השיב לו רבי אריה 'יאמר לי מר, האם אני התנהגתי כראוי מול אותו קנאי', ויאמר לו 'בודאי, כי שתקת ולא השבת דבר, וקיימת בעצמך הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', אמר לו רבי אריה מיניה וביה 'מעלה זאת למדתי מהרב ההוא...'. [וכידוע כמה היה הראי"ה גדול במידה זו, אכמ"ל].

דוגמא לזה מצאנו אצל רחל אמנו, שמסרה את הסימנים ללאה, ובאותה שעה הרגישה שהיא ויתרה ויתור גדול מאד בשביל אחותה, שהרי סברא שבזה הפסידה את הזכות להיות אשת יעקב (שהרי לא היתה יכולה לשער שישא יעקב שתי אחיות) וממילא תפסיד את הזכות להקים את בית ישראל ולהעמיד את שבטי יה. אמנם לבסוף נתברר שאדרבה, אם לא היתה מוותרת ללאה, כלל לא היתה יכולה ללדת אף מקצת שבטים כיון שהיתה עקרה, ורק ע"י שמסרה הסימנים לאחותה זכתה להפקד בבנים ולהעמיד שבטי יה, **נמצא שרחל באמת לא ויתרה והפסידה בשביל אחותה כלום**, אדרבה, בזה הרויחה את כל עולמה.

א"ה, רעיון זה היה שגור על לשונו של סבא זצ"ל בכל עת, והיה תמיד מעורר לאמר 'מוותר לא מפסידים!', רחל חשבה שהיא ויתרה, באמת היא רק הרויחה! ותמיד היה אומר שהוא והסבתא ע"ה ראו בכל ימי חייהם שלא הפסידו אף פעם מהויתורים שהם ויתרו בשביל למנוע מריבות.

פעם אחת למדתי עמו את דברי הרמב"ם הנודעים (פה"מ סוף מכות) 'מעיקר האמונה כי כשיקיים האדם מצוה מתרי"ג מצוות כראוי וכוהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונות העולם בשום פנים, אלא יעשה אותה לשמה מאהבה, זכה בה לחיי העולם הבא', ואמר לי: אצלי אולי יש את המצוה של 'ויתור', שהייתי תמיד וותרן, אולי בזה אזכה לחיי עולם הבא.

ולא זו בלבד שהבליג משה מול הנקהלים עליו אלא אף עמד והתפלל עליהם, וכפי שמצאנו שנקהלו על משה ואהרן והאשימום באשמה חמורה - 'אתם המיתם את עם ה', ואעפ"כ מסר אהרן את נפשו לעמוד בין החיים והמתים ולהתעצם עם מלאך המוות על מנת להצילם, ומשה רבינו עמד בפתח אהל מועד והתפלל עליהם שלא ייענשו במגיפה על שנקהלו עליו.

וכמבואר בספר חסידים (הוצ' מקיצי נרדמים עמ' 396) על הפסוק 'וישב אהרן אל משה אל פתח אוהל מועד והמגפה נעצרה' **לפי שהיה משה מתפלל שתעצר המגפה** ולכך חזר אהרן לומר לו שלא היה צריך להתפלל כי כבר נעצרה המגפה, שנאמר ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה, ולמה צריך עוד לומר והמגפה נעצרה, שהגיד לו כבר נעצרה המגפה אל תתפלל עוד [כלומר, תיבות 'והמגפה נעצרה' מתפרשות כך: ו[אמר לו ש]המגפה נעצרה], אם שלח אדם לאהובו תתפלל עלי שאני אהובך, אם נתרפא צריך לשלוח לו נתרפאתי כדי שלא יתפלל תפילת שוא, ואם מת צריכים לשלוח לו שמת כדי שלא יתפלל ויתענה לבטלה ואם תאמר איך יודיעוהו ויצטער ויבכה אם יוכל על ידי גוי או על ידי דבר אחד יודיעוהו כדי שלא יתפלל ושלח יתענה לבטלה ואם הוא משונה שאם יודיעוהו שמת אוהבו יסגף את עצמו עד שיהא מסוכן אז לא יגלה'.

=בחתונת בת הזקונים של חתן אחותי רבי אלחנן ברלין ישבתי עם חתן אחותי הגר"ח קנייבסקי שליט"א ושוחחנו בלימוד ועוד עניינים. בתוך הדברים אמרתי לו שאני מתפלל כל יום על אשתו הרבנית בת שבע, משום שפעם ביקשה ממני להתפלל עליה, ומאז לא חדלתי מכך. וסיפר לי הגר"ח"ק שהוא עדיין מתפלל על הגאון רבי משה סאלוויצ'יק שלמד איתנו יחד בישיבת לומז'א בפתח תקוה, משום שקודם נסיעתו לשוויץ' לכהן כראש ישיבה בלוגנו (שעברה אח"כ ללוצרן) ביקש ממנו להתפלל עליו, ומאז עדיין ממשיך להתפלל עליו [א"ה, עשרות שנים אחר כך! בינו נא זאת על שני הצדיקים הללו, להבדיל בין חיים לחיים, שתפלתם לא נעשית גרידא בשביל לקיים מה שבקשו מהם, אלא מתוך הרגשה אמיתית של צורכי זולתם, ולכן אין ההרגשה מתעמעמת עם השנים].

אמרתי להגר"ח"ק שאנשים אינם זוכרים זאת שממשיכים להתפלל עליהם לאורך זמן, ולכן אינם מברכים בבוא הישועה שאין צריך להתפלל עוד. וסיפרתי לו שאאמ"ר רבי אריה זצ"ל שוחח על זה עם הבית ישראל מגור שאנשים מבקשים להתפלל על חולה או צרה ח"ו ואינם מודיעים על הרפואה וההצלה. ואמר הבית ישראל בשם זקנו בעל חידושי הר"מ שהליץ הזה את הפסוק 'חכמים הם להרע - ולהטיב לא ידעו', שבשביל לספר להם רעות מחשיבים אותם כחכמים וצדיקים, אבל על הטובה אין מודיעים להם... והשיב לי הגר"ח"ק שגם החזון איש ואביו הסטיפלער הקפידו על זה שלא מודיעים להם על הישועה. ואמר לי הגר"ח"ק שמצא מקור להנהגה זו מדברי הספר חסידים הללו (שהובאו בפירוש הרוקח על התורה--)) שהמתרפא צריך להודיע לאוהבו שמתפלל עליו על רפואתו. [א"ה, אכן היום כמעט אי אפשר לקיים זאת, כי כאשר דרא וכל חולה מתרפא ע"י עשרות עצות וסגולות, קמיעות וקברים, ואיך ידע למי חייב להכיר טובה. הדורות הקודמים היו שולחים לאוהבם שיתפלל עבורם, ובטחו בה' שלא ישיב תפילתו ריקם, וכשנשעו מיהרו לבשר לו בשמחה 'ברוך שומע תפילה'].

והנה, אף שלשון ספר חסידים כדי שלא יתפלל תפילת שוא, מכל מקום משמע שעיקר הכוונה בשביל שלא יצטער בתפילתו לשווא, ולכן נקט דוקא באופן ששלח אדם לאוהבו תתפלל עלי שאני אוהבך, כי עיקר הטעם שאינו בדין שיצטער אוהבו לחינם. ואם כן מבואר שגם אצל משה היתה תפילתו באופן זה שהתפלל על הנקהלים עליו מתוך שהיו אוהבים אצלו, עד כדי כך שהוצרך אהרן להזדרז ולהודיעו שכבר נעצרה המגפה כדי שלא יצטער עליהם בתפילתו. הרי לנו כמה דאג משה להשתדל ולהתפלל באהבה גדולה על הנקהלים והמתאוננים עליו.

[שמעתי בשם אחד האדמו"רים שלכך אמר משה 'בוקר' וידוע ה', כי סבר שבליילה יעלו על יצועם לישון, ואז תעלה נשמתם למרום ויוכל משה לזככה ולמצוא לה תיקון ותשובה, כמנהג הצדיקים שבליילה יכולים לתקן הנשמות (מקור?), אבל לבסוף לא עלה קורח על יצועו כל הלילה.. כמו שכתב רש"י שכל הלילה היה הולך אצל השבטים ומפתה אותם בדברי ליצנות כו' ושוב לא זכה שתתוקן נשמתו.. וגם לפי דרך זו נלמד כמה חשק משה לתקן ולהועיל לבעלי מחלוקתו].

עטרת ראשנו רבי אריה זצ"ל היה טורח הרבה להטיב גם עם מתנגדיו הקנאים שהיו רודפים אותו, ואעפ"כ כאשר נעצרו בהפגנות בירושלים היה הולך לבקר אותם ולסייע להם, ולא שת ליבו לכך שהם הסבו פניהם משום האיסור להסתכל... כי אהב כל אחד מישראל גם המתנגדים לו.

באחד ממכתביו כותב: "... יום רביעי, חלמתי חלום של שחרית קודם עלה"ש, כי בקרתי בבית האסורים ברמלה 13 איש מנ"ק {נטורי קרתא} הנשפטים על איזה שבועות וחדשים. אחר התפילה נסעתי שמה {כנראה ראה בזה רמז משמיי} בקרתי אותם ב"ה בעזרתו ית"ש, פעלתי איזה דברים בנוגע לאחרים, ב"ה הם איתנים ברוחם כמו בחוץ, ומתיחסים אליהם בנימוס..."

ומידה זו ירשה טובה היא לו מרבו הראי"ה זצ"ל אשר כידוע היה מקפיד לסייע הרבה למתנגדיו, וכגון בית היתומים דיסקין שהיה בראשות רבי יצחק ירוחם דיסקין אשר היה בעל פלוגתא גדול להראי"ה, ומדפוס בית היתומים היו יוצאים כנגדו כתבי פלסטר ומחאה, ואפילו הכי היה הראי"ה מראשי התומכים ומהסייעים לגייס כספים עבור בית היתומים.

*****

אמנם לעומת כל זאת, מצאנו בפרשה שנהג משה רבינו בתקיפות מיוחדת כלפי עדת קרח, ואמר 'סורו נא מעל אהלי האנשים כו' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה', לא זו בלבד שנמנע משה מלהתפלל עליהם ולהפציר שלא ייענשו, כשם שעשה בנקהלים 'אתם המיתם' וכן בשאר פרשות המתאוננים בפרשות הקודמות, עוד הוסיף לקללם קללה נמרצת. וצריך להבין מדוע דוקא כאן נקט משה במקל חובלים.

אחד המתפללים בביהכנ"ס 'אחדות ישראל' שאל אותי לאחר התפילה איך יתכן שטענו ישראל 'אתם המיתם את קהל ה' הרי ראו בעיניהם שהכל היה עונש משמיי על שערערו על הכהונה וחלקו על משה, עי' בזה במפרשים.

והשבתי שטענתם היתה למה לא ביקש משה רחמים עליהם, כפי שהתפלל בפרשת המתאוננים והמתאווים בפרשות הקודמות, ואילו כאן בחר להם משה מיתה משונה ולא חס עליהם, ולכן ייחסו העונש למשה שלא מנעו. [ולפי"ז יותר יש להתפעל מכך, שגם על אותם שטענו כנגדו שלא התפלל על הנענשים, והיה אפשר לחשוב ששוב לא מגיע להם שיתפלל משה עליהם שלא יענשו שכן הם כופרים בטובתו וטוענים שאינו מתפלל מספיק, ואעפ"כ גם עליהם המשיך משה להתפלל באהבה].
אך צריך להבין מהי באמת התשובה לטענתם, במה גרעו עדת קורח שנקהלו על משה, משאר הנקהלים והמתאוננים והמתאווים.

והביאור בזה, דאף שהיה משה רך על כבוד עצמו אבל היה תקיף וקשה להגן על מסורת התורה, וכמו שרמזו על הפסוק 'הנה מקום איתי ונצבת על הצור, והיה בעבור כבודי ונצבת בנקרת הצור' – במקום שהוא 'מקום איתי' שהוא שייך לענייני שמייים אזי 'ונצבת על הצור' בעוז ותעצמות, אבל 'בעבור כבודי' כשאינו נוגע לענייני שמים אלא לענייני הפרטיים אזי 'ונצבת בנקרת הצור' תכניס עצמה לתוך המערה ולא תשיב מלחמה.

ובקהלת יצחק כאן הביא דברי המדרש רבה (קרח פרשה י"ח) על הפסוק 'אח נפשע מקרית עוז ומדינים כבריה ארמון', אח נפשע - זה קרח שפשע בתורה שהיה עוז שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, ומדינים כבריה ארמון, והלא היה יודע שבעלי דיניו היו קשים כבריה ארמון, זה משה ואהרן, מה הבריה אינו זז כך משה, שנאמר והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה. ע"כ. הרי שהסיבה שהיה משה קשה כבריה הוא משום שפשע קרח בתורה, וכנגד הפשיעה בתורה אין מקום לענוה והתרככות.

ביום ג' אור ל"א סיון תשנ"ב נערכה סעודת בר מצוה לנכדי היקר [הרב] שמואל שולמן נרו יאיר, ודברתי שם לכבוד חתן הבר מצוה, ואמרתי שגם בתפילין רואים את החילוק הזה, שהתפילין של ראש מונחות על ראשו בפרהסיא ונראות לעין כל בעוז ובהדר, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ואילו תפילין של יד מכוסות הן בצניעות וענוה, לקיים 'לך לאות – ולא לאחרים לאות', ומדוע חילקה התורה ביניהם.

משום שהתפילין של ראש הם כנגד העניינים שבין אדם למקום, ובזה צריך האדם לא לנהוג בענוה אלא להיות עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמיים ולא יבוש מפני המלעיגים עליו, מקום איתי – ונצבת על הצור. אבל תפילין של יד הם כנגד המצוות שבין אדם לחבירו, שעיקר צורתם בצניעות ובהסתר, ולא במלחמות ובפרסום, ולכך אמרה תורה לך לאות – ולא לאחרים לאות כדי לקיים 'בעבור כבודי' – ונצבת בנקרת הצור'.

וסיימתי בברכה לחתן בר המצוה שיגדל בתורה ויר"ש וילך בדרכי אבותיו הן במצוות שבין אדם למקום והן במצוות שבין אדם לחבירו.

רבינו אריה זצ"ל אף שהיה רך כקנה כלפי כל אדם, מכל מקום היה במקום כבוד שמייים היה מתמלא עוז ותעצמות, ולא היה בוש למחות גם באזני מקורביו הרחוקים וכדומה..

סבא רש"ש זצ"ל סיפר על עצמו, שפעם אחת ישב בביהכנ"ס, ולפתע נכנס אדם והתחיל לצעוק על זקן נכבד שישב שם שיש עליו שמועה שעושה מעשים רעים.. ואותו זקן ישב סמוק ונכלם.. כשראה זאת סבא התגבר על טבעו הביישן והרחמני ודפק על השולחן וקרא בקול [את דברי דוד המלך]: הבא על אשת איש חייב מיתה ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלבין פני חבירו ברבים – אין לו חלק לעולם הבא!!!

*****

ועדיין לא ביארנו, מדוע דוקא קרח נחשב שפשע בתורה, הרי גם שאר המתאוננים טענו 'רע באזני ה', זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם.. ועתה נפשנו יבשה', 'מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים.. כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב', הרי שגם הם התלוננו כטענות דתן ואבירם 'כי העליטנו מארץ מצרים להמיתנו במדבר', ואפילו הכי התפלל משה עליהם, ובמה שונים מהם קרח ודתן ואבירם. ואמנם קרח ערער גם על הכהונה, אבל אין זה חמור לכאן יותר מלערער על עצם יציאת מצרים שלא נעשתה בגזירת עליון אלא ע"י משה ואהרן שבאו להמיתם ברעב, חלילה.

ובאמת על שאר המתאוננים יש למצוא נקודת זכות כמו שכתב אאמו"ר זצ"ל במכתב:

'...פעם אחת שמעתי מהרב קלעמיס זצ"ל כי אחד ממשכילי הזמן במוסקבה התרעם מאד על אנשי דור המדבר על התאוננותם על ה' תמיד אחרי שראו כ"כ הרבה חסדי ה', והשיב לו כי זה מדרגה גבוהה שהאמינו בה' באמונה לשמה שיש להם אב רחמן על מי להתאונן, אוי לאלה שמכחשים באביהם...'

ואילו קרח ועדתו נהג איתם משה בתקיפות גדולה, ולא ביקש להם זכות, וצריך להבין מהו הסילוף הגדול שלהם.

*****

ונראה, שזהו המקור לדברי חז"ל במקומות רבים שעיקר חטאו של קרח היה בעצם המחלוקת שעשה בעם ישראל, ולא מחמת עיקר מלחמתו כנגד משה וערעורו על הכהונה, [ולכן למדו חז"ל מפרשה זו את חומר המחלוקת שממיתה גם יונקי שדיים וכו', ולא תלו החומרה בכך שערער קרח על הכהונה, כי עיקר חטאו של קרח היה מצד המחלוקת ולא מצד הכפירה והערעור בה' ובעבדיו. גם שאר המתאוננים ערערו על ה' ועל משיחו, אבל הם לא יצרו מזה מחנה נבדל לעצמו, אבל אצל קרח פתחה התורה ויקח קרח' ותרגם אונקלוס 'ואתפלג' וכמו שפירש רש"י 'לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה... וכן 'מה יקחך לבך' לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם.

עצם חילוקי הדעות בין בני אדם, זהו דבר טבעי, ואף כאשר מגיעים מזה להתאונן על משה אפשר ללמד עליהם זכות ולבקש עליהם כפרה, אבל החטא הגדול הוא להיבדל מחמת זה מתוך הכלל, ולהקים תנועה וקבוצה נפרדת. ועוד, שחילוקי הדעות שאינם לשם שמיים בדרך כלל הם מתמוססים והולכים במרוצת הזמן, שכן הטענות שוכחות או הפשרות נמצאות, כדרכו של עולם, אבל אם מחמת חילוקי הדעות חצו את המחנה לשני מחנות, שוב נוצר מזה דלק תבערה לזמן ארוך, שכל מחנה כבר מתרחק מן המחנה האחר ורואה בו רק רעות וממילא יותר מתרחק ממנו וחוזר חלילה.

בתחילת פרשת דברים הוכיח משה את ישראל על מה שעשו ב'חצרות' ופירש"י שרמז בזה למחלוקתו של קרח. וצריך להבין מה השייכות בין 'חצרות' לקרח, הרי באותה שעה כבר לא היו בחצרות, וככתוב בסוף פרשת בהעלותך 'ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן'.

וביאר החידושי הרי"מ (הובא במעינה של תורה) שכוונת הכתוב לרמז שעיקר חטאו של קרח היה בחלוקת המחנה לחצרות רבות, כל 'חצר' דואגת לעצמה ולאנשי שלומה, ורחוקה מהחצרות המקבילות. ובזה ביאר מה שאמרו חז"ל בשעה שתיקן שלמה המלך עירובי חצרות יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם ליבך ישמח לבי גם אני, ולכאן תמוה מהי החכמה הגדולה בתקנה זו. וביאר שהחכמה היא לקחת כמה 'חצרות' נפרדות ולהחשיבם לחצר אחת, על ידי עירוב חצרות, שירגישו כולם כאילו הם מאוחדים כל כך ומתגוררים יחד בשיתוף. אבל קרח נהג היפך חכמה זו, אלא חילק את המחנה לחצרות רבות, ולכן אמרו חז"ל עליו 'מה ראה לשטות זו', כי מעשה זה הוא שטות היפך החכמה.

במפרשים כתבו שבדוקא כתבו חז"ל 'איזוהי מחלוקת שהיא לשם שמיים וסופה להתקיים זוהי מחלוקת הלל ושמאי', ולא נקטו חז"ל 'בית הלל ובית שמאי', כי אצל תלמידי הלל ותלמידי שמאי כבר לא היו רק חילוקי דעות אלא בתי מדרשות חלוקים ונפרדים. ואמנם אמרו חז"ל שהיו אוהבים זה את זה, ונושאים נשים אלו מאלו, ומקדימים דברי חבריהם לדברי עצמם, ומכל מקום עצם החלוקה לבתי מדרשות יש בה איזה חסרון לפי רום דרגתם, כי נעשו קצת בחינת 'חצרות'.

לכן נקרא האיסור בחז"ל וברמב"ם 'להחזיק במחלוקת' ולא 'לחלוק', כי עצם המחלוקת מובנת כשם שפרצופיהן שונים כך דעותיהן שונות, אבל 'המחזיק' במחלוקת, הוא מתערב ומעודד את החולק שלא לוותר ולעמוד על שלו, ומזה נעשה חלוקה ממשית וקבוצה לעצמה רח"ל.

שמעתי מהרב זיצי'ק זצ"ל שתמה למה אמרו חז"ל שבגלל קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים, בשלמא בר קמצא באמת סיבב את החורבן, וכך גם בעל הבית שסילקו בכוש פנים, אבל מהי אשמתו של 'קמצא' רעהו שלא עשה מאומה. וביאר, ש'קמצא' רעהו היה צריך לשכנע אותו להשאיר את בר קמצא בסעודה, ותחת זאת הוא עודד אותו שלא להסכים בשום פנים שבר קמצא השנוא ישתתף בסעודתו, וזהו החטא הגדול, להחזיק ולהנציח את המחלוקת שלא תתמוסס ותתעמעם. וזהו שביקש יעקב בכבודם אל תחד כבודי, שלא יהיה חיזוק לקרח בכך שהוא נכדו של יעקב, ומחמת ייחוסו יחזיק במחלוקת, כי זה עיקר האיסור לסייע ולעודד את הניצים לעמוד על דעתם.

ובזה נראה לבאר דברי המדרש רבה הנ"ל אות – שנקרא משה 'בריה ארמון' לפי שהיה בעל דין לקורח כבריה התיכון, ולכאן למה נקט הכתוב דוקא דוגמא זו של בריה התיכון, אכן יתבאר העניין לפי מה שהארכנו לעיל גליון - - - על דברי התרגום יונתן שהבריה התיכון היה עשוי מאילנו של אברהם אבינו וכשעברו ישראל את הים ראו אותו עובר לפניהם, וביארנו שהבריה התיכון מסמל את החיבור בין חלקי האומה, וזה מתבטא במידת החסד של אברהם אשר היא מחברת את כל חלקי העם שכולם גומלי חסדים זה עם זה, כמו שרואים אנו בעינינו שאפילו בני-פלוגתא הגדולים ביותר מתאחדים בעת צרה לעזור ולסייע. ואילו קרח חפץ לחלק את העם למפלגות, אשר כל אחת דואגת בעיקר לאנשי שלומה ובני חצירה, ולכן עמדו משה ואהרן כנגדו כבריה התיכון דוקא שהוא מחבר את העם למשכן אחד לה'.

עטרת ראשנו רבי אריה זצ"ל כאב כל ימיו את החלוקה למפלגות ואגודות חברים למיניהם, שכל אחד היה דואג לעצמו ולחברי מפלגתו, גם בענייני עזרה וצדקה וגם בענייני משרות ומינויים, [היה מקובל אצלו שעל זה היה חלק מן הביקורת על עדת החסידים שמתאגדים לאגודות אגודות, כל אחד סביב חצירו, וכל אחד דואג תחילה לאנשי שלומם]. ואמנם עניי עירך קודמים, אבל זהו גופא החסרון, שמגדיר את חבריו לדרך ולמפלגה כ'אנשי עירו', ומרגיש שייכות ל'אח' רחוק יותר מאשר לשכן קרוב שאינו נמנה על עדתו.

וכפי שכתב במכתב:

"...קשה מאד לצאת דעות המפלגות אשר נפשי תמיד קץ בהם במפלגות ובחברות, ותהי האמת נעדרת, שנעשו עדרים עדרים, אם אפילו כוונתם לשמיים, הלואי שיגיע השעה שהאבנים לא יתקוטטו זה עם זה וכ"א אומר עלי יניח צדיק את ראשו, רק שיתלקטו לאבן אחד, ועמך כולם צדיקים.."

רבי אריה ראה בכך גם חסרון גדול בבטחון בה', שנשענים על תמיכת החברים והאגודה, ולא על הקב"ה לבדו, ולפיכך הגם שגם לו היו קשרים וכו' מכל מקום מאס מאד להפעיל הקשרים ולנצל הקירבה בשבילו או בשביל בנו, כי אין לאדם לשים מבטחו בזולתו אלא בה' לבדו.

וכמו שכתב במכתבו =

*****

דוגמא לעניין זה שביארנו ששלום אמיתי אינו תלוי באחידות הדעות אלא באחדות הנפשות, אפשר להביא מעניין השלום בבית פנימה בין איש לאשתו, כפי שאמרו חז"ל בסנהדרין דף קט שאון בן פלת אשתו הצילתו, שאמרה לו בחכמתה 'מה יצא לך מזה, הלא אם הוא הנשיא – אתה תלמידו, ואם השני הנשיא – ג"כ אתה תלמידו', ולמה לך להתערב כלל. ואילו אשתו של קרח החטיאה אותו שאמרה לו ראה מה עשה משה, לעצמו נטל מלוכה ולאחיו כהונה גדולה ולבני אחיו סגני כהונה וכו'.

ולכאן אשתו של קרח היא סמל ודוגמא לשלום בית ומסירות לבעלה, שדאגה לכבודו ולמעמדו, אך באמת בזה היא גרמה לו רעה גדולה, ואילו אשתו של און בן פלת לא היתה עמו בדעה אחת, ושכנעה אותו במתק שפתים ובחכמת נשים שלא תצא לו מזה טובה, ובזה הצילתו. הרי לנו ששלום אינו תלוי באחידות הדעות אלא באחידות הנפשות שדואגת לו ורוצה בטובתו.

בשבת קדש פרשת קרח ב' תמוז תשל"ז ערכנו סעודת שבע ברכות **לחתני רבי לוי שולמן ובתי חנה תחי'** ודיברתי שזהו הפירוש 'עזר כנגדו' ואמרו חז"ל זכה 'עזר' לא זכה 'כנגדו', ולכאן תמוה הרי בפסוק משמע שזה דבר אחד שלם 'עזר כנגדו', אכן נראה כוונת חז"ל, דהנה השוחד יעזור עיני פקחים ויסלף דברי חכמים, האדם הוא משוחד תמיד על עצמו ואינו יכול להיות אובייקטיבי, ולכן אין אדם רואה נגעי עצמו, ולזה האשה היא 'עזר' על ידי שהיא 'כנגדו' שהיא מוכיחה אותו בחכמת נשים ובנעימות כשרואה אותו מאחר לבית המדרש או מעביר זמנו בבטלה וכו', אבל אם לא זכה - הוא להיפך שאשתו היא 'כנגדו' על ידי שהיא 'עזר', כלומר שהיא עוזרת לו בדרכו ומסייעת לו להתבטל וכו', וזה נראה כאילו בזה שורה השלום במעונם, אך באמת אם היא באחדות אמיתית עמו אינה יכולה לעמוד מנגד ולא לעזרו ע"י עמידה 'כנגדו'.

עטרת ראשנו רבי אריה זצ"ל היה מקבל מאשתו הצדקת צפורה חנה ע"ה הרבה תוכחה ומוסר על אמונה ובטחון ומעלת הוויתור וכו' שנאמרו בחכמה ובדעת, והיה מקבלם באהבה ולומד מהם לקח. [וכידוע שבתחילת דרכו בעיסוק בצרכי רבים, התנגדה לכך שיתבטל מלימודו, והלכו לשאול בעצת הלשם הקדוש, שגילה לו שזהו תפקידו]. מכתביו מלאים בדברי אמונה ובטחון שקיבל מאשתו הצדקת, ונביא דוגמא אחת:

"... עליתי על יצועי, רעיוני על משכבי סליקו, קשה להירדם, נזכרתי היסודות הק' שקיבלתי מאמנו זצ"ל – אם יקרה דבר שלא כרגיל, שקשה להבין, זה נוכח {בהכרח} לדעת כי יש בזה השגחה פרטית לטובה..."

והנה, מכתב ששלחה זקנתנו הרבנית זהבה גולדה ע"ה מארץ ישראל לסבא רש"ש זצ"ל כשהיה בגלות לונדון לאיסוף כספים לשיבת נאות אריה, ראו נא כיצד אינה עומדת להיות 'עזר' מדומה, לספר לו על געגועיה וכמה הוא חסר לכולם ורוצים ומצפים שישבו.. לא! אלא עומדת 'כנגדו' לעודד אותו להמשיך במעשיו הגדולים, ומרגיעה אותו שהם מסתדרים יפה, ושלא ישכח שעושה הוא מצוות השי"ת ולא ישפיל ראשו בפני העשירים...

"...בערב שבת קדש קיבלנו את מכתבך, שציפינו לו מאד. אכן, משימה כבדה ובלתי נעימה הטלת על עצמך. ה' יהי' בעזרך, וישלח לך מלאכים טובים לפניך, שיוליכוך בדרך טובה, ישרה וצלחה.

בקשר לר'... [= רב אחד שהגיע ג"כ לאותו מקום לאסוף כסף למטרה דומה, וקצת קלקל לו בזה], אל תבהל, אין אנו נשענים על בני אדם, כי אם בה' יתברך, הבוטח בו חסד יסובבנו. מה שמיועד לך איש לא יקח לך. דע לך שהרכוש שלנו גדול משלו. אין אנו להוטים לכסף. היות ואין אתה נוסע לעצמך, כי אם עבור הכולל, ה' ישלח את ברכתו ממרום ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים

ואדם, והכל יתנהל בקלות ובעימות ובכבוד. חזק ואמץ ואל תפול ברוחך, אל תרעד מהעשירים, כי לא נסעת לאסוף כסף לעצמך. גדולים בישראל עסקו באותה מלאכה, למען להגדיל תורה בישראל. בקשר ל... מיום שעזבת את הבית, כל יום אני אומרת אותו, גם אומרת אגרת הרמב"ן, תהילים והרבה מתפללת עליך, שפתי לוחשות כל היום תפילה (דוגמת יוסף הצדיק).

בבית ב"ה הכל בסדר גמור. הילדות טובות וחרוצות. מצפות לבואך בריא ושלם בגוף ובנפש בתורה ובממון. הרגל שלי [=החבושה מחמת כווייה] לאט מתקדמת לטובה, עלי עוד להישאר בבית, גם זו לטובה. לכבוד שבת אנו מסדרים הכל בסדר גמור, הנרות, החשמל, החשמל במקרר [=התפקידים של סבא].

[א"ה, הרוצה ליישם דברי סבא זצ"ל למעשה, כדאי להתייעץ היטב קודם לזה.. שהרי בדורנו אין אדם יודע להוכיח.. וכל שכן להוכיח בעל.. ולא באתי אלא להראות טהרת הדורות הקודמים, שתמכו זה בזה והוכיחו זה את זה מתוך אהבה אמיתית, ולא הרגישו בזה פגיעה בכבודם לקבל תוכחה מנשותיהם]

וידידנו, תלמיד חביב לסבא, **רבי רפי ועקנין שליט"א**, הביא במאמרו 'זיווגו של אדם' דוגמא נפלאה לזה, מתלמידי חכמים שבתחילה מתנצחים כאויבים זה לזה ולבסוף נעשים אוהבים זה את זה, הרי שחילוקי הדעות והויכוח אינה סיבה לגרום ריחוק וביטול האהבה, וכן הוא גם בין בני הזוג, אם אוהבים זה את זה יודעים לקבל את חילוקי הדעות ולשמע ולהכיל את דעת השני.

[והנה, כמה שמח סבא בשמחת רבי רפי הנזכר כאשר קיבל תואר ד"ר לפסיכולוגיה, ועתה ערבה כל שמחה כאשר זכה לקבל תואר פרופסור, אך אין ברכתו של סבא נשמעת.. אך בטוחני שממקומו בגן עדן מעתיר סבא להצלחת תלמידו שהיה מסור לו כל כך, להצליח בכל אשר יפנה].

*****

לאחר שביארנו שעיקר חטאו של קורח היה בהתפלגות למחנות, יש מקום לתמוה, הרי לכאן קורח היה זה שנוסף בדגל האחדות והשלום, שהרי כל טענתו היתה להשוות את כולם למעמד אחד 'כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', היש לך שלום ואחדות גדול מזה, אשר כולם שווים לכולם ואין אחד מתנשא על חברו.

וגם בתוך מחנהו הצליח קורח לאחד את דתן ואבירם ואון בן פלג עם מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, שהיו בעלי דרגות שונות ומשבטים שונים, והתאגדו כולם תחת דרישה אחת מאוחדת 'כל העדה כולם קדושים' – מדוע תתנשא על קהל ה'. ואמנם בודאי שחטא חטא גדול שערער על משה ועל כהונת אהרן, אך מצד האחדות לכאורה היה כליל השלמות וסמל השוויון בין כולם.

אך באמת כך הם בעלי מחלוקת שמתקבצים הרבה בעלי עניין לתנועה אחת, וכאילו יש כאן אחדות, אך באמת אין זה אלא שיתוף אינטרסים – וכל אחד דואג אך ורק לעצמו.

וכן אצל קורח התאגדו יחדיו בעלי טענות ודרישות שונות כדי להקים להם מחנה כנגד משה ואהרן, שהרי קרע ערער על הנשיאות של אליצפן ועל כהונה גדולה של אהרן, מאתיים וחמישים איש היו בכורות שערערו על נתינת הכהונה לשבט לוי (כמוש"כ באבן עזרא כאן), ואילו דתן ואבירם היו ממצרים שונאיו של משה וביקשו אמתלא להלחם בו, וגם ביקשו להתרעם על ה' כמו שהעיד עליהם הכתוב בפרשת מסעי 'בהצותם על ה'.

ושמעתי למצוא רמז לזה בלשון חז"ל 'איזוהי מחלוקת שאינה לש"ש מחלוקת קורח ועדתו', ולכאורה היה ראוי לכתוב 'מחלוקת קורח עם משה', כמו שאמרו שם 'מחלוקת הלל ושמאי', אלא נרמז בזה שגם בין 'קרח' ל'עדתו' היתה מחלוקת, כי כל אחד ביקש גדולה לעצמו לפי צורכו ועניינו, מאתיים וחמישים איש כלל לא הסכימו שקרח יהיה כהן כי הם חפצו בה לעצמם בהיותם בכורות, ואילו קורח כלל לא חשב להשיב הכהונה אל הבכורות, וכו', וכל אחדותם לא היתה אלא בשביל להצליח במחלוקתם על משה.

ולכן טען קורח 'כולם קדושים', משום שידע שאיננו יכול להעדיף את עצמו או את אחד מראשי הסנהדרין כי אז יעזבוהו האחרים, שהרי כולם רצו בטובת עצמם, ולכך הוצרך לטעון 'כל העדה קדושים'.

זהו אינו שלום, השלום האמיתי כאשר כולם מסכימים שיהיו בעלי דרגות ותפקידים שונים בעבודת ה', ואין עיניהם צרה זה בזה, משום שהם באחדות עם כולם, ושמחים במעלת זולתם. ושוב אין צריך לפייס כל יחיד מן הקואליציה שלהם במיני שררות ותפקידים כדי שיצטרף גם הוא ל'אחדותם'.

בספר קהלת יצחק פירש עפ"י את הפסוק 'מרמה בלב חורשי רע וליועצי שלום שמחה', וכתב למשל כמו שיקרה עפ"י רוב בעירות הקטנות שנעשה מחלוקת עבור רב או עבור ש"ץ וכדומה, הדרך הוא שיתחלקו האנשים לשתי כיתות או לשלש, אלו מצדדים ברב פלוני ואלו אומרים ליקח רב אלמוני, ואין כוונת כל אחד באמת למה שאומר, שאם היו כולם מתכוונים לאמת היו משוחחים ביניהם ומגיעים לעמק השווה כי כוונת כולם לטובת תושבי העיירה, אלא כל אחד יש לו פניה ונגיעה אחרת ומושך לטובת עצמו ולתועלתו,

אך בתחילה עומד לצד אחד כדי לבטל הצד השני, ואח"כ יבקש תחבולות להפר גם הצד השני, למשל, אם שמעון מתקוטט עם ראובן, וראובן תומך ברב פלוני מחליט שמעון שונאו לתמוך ברב אלמוני כדי לקלקל עצת שונאו, ואח"כ ינסה גם לבטל את מינויו של רב אלמוני כי באמת איננו רוצה רב כלל בעיירה. וכן על זה הדרך. ולכן דרכם של אגודות [מפלגות] אלו שאינם מתקיימים לאורך זמן, כי בהמשך הזמן כל אחד מושך לתועלת עצמו ולהנאתו. וזהו שאמר הכתוב 'מרמה בלב חורשי רע' – שיש בליבם מרמה זה על זה, ועל כן 'ליועצי שלום שמחה' כי אין אגודת חורשי הרע מתקיימת לאורך זמן. עכ"ד.

בבית כנסת אחד נוצרה מחלוקת בין תומכי הרב ממפלגת המפד"ל לבין מתנגדיו ממפלגת העבודה, עד שקמו תומכי הרב וסילקו את חברי מפלגת העבודה מבית הכנסת. ואני השתדלתי – יחד עם ידידי רבי אליהו סופר שליט"א – להשכין שלום בין המחנות. ואמרתי אז לר' אליהו [וכמדומה גם לרב ביהכנ"ס עצמו] שלא יחשוב שתומכיו מהמפד"ל רוצים בטובתו, שגם הם אינם תומכים בו אלא בשביל טובתם שלהם וכשלא יצטרכו לו יעזבוהו לנפשו... ואכן, לא עברו הימים, ותומכי הרב לשעבר החלו מתנגדים לו, והפסיקו להשתתף בתפילות ביהכנ"ס, ואילו הצד השני שסולקו מביהכנ"ס ממאנים לשוב אליו... וביהכנ"ס שומם ממתפללים ושומעי השיעורים ה"ל... הרי לנו כמה אסור לאדם לסמוך על 'אנשי עצתו' המעודדים אותו להשתתף במחלוקת כאילו מבקשים את טובתו...

*****

ולא יהיה כקורח וכעדתו

הנצי"ב כתב שעדת קורח היתה תערובת סוגים שונים, היו מהם שכוונתם באמת לשם שמיים שביקשו לעבוד את ה' בכהונה כמו מאתיים וחמישים ראשי סנהדריות, והיו מהם שכוונתם לטובת עצמם כמו קורח עצמו שנתקנא על נשיאותו של אליצפן, והיו מהם שכפרו בכלל בה' ובמשה כמו דתן ואבירם.

ופירש הנצי"ב שלכן פירש הכתוב 'ולא יהיה כקורח וכעדתו', למה הוצרך להוסיף 'וכעדתו', כי לא בלבד שאסור להיות כקורח שעשה מחלוקת בשביל טובת עצמו, אלא אפילו כעדתו – שהייתה כוונתם לשם שמיים – גם כן אין היתר להחזיק במחלוקת משום זה.

כי אין המטרה מקדשת את האמצעים, אדם חושב שמחמת שהוא צודק בעצם טענתו מותר לו לעורר מחלוקת על חבירו ולרדוף אותו ולבזותו, ובטוח שעושה בזה מצוה גדולה, אך באמת גם זהו בכלל ולא יהיה כקורח וכעדתו.

שמעתי שואלים איך קורח ועדתו לא ידעו צדקת משה מכך שנתרחק המן מאוהליהם כמנהג אצל הרשעים, ומשיבים העולם שהם תירצו לעצמם שנענשים הם על זה שאינם מוחים ומתנגדים למשה כל הצורך... ולא יצאו בזה ידי מצות 'מחאה' על משה...

בספר קהלת יצחק (פרשת שלח) תמה למה התפלל משה דוקא על יהושע שינצל מעצת מרגלים ולא על שאר המרגלים, וכתב דהנה מבואר בזוהר שהנסיון של המרגלים היה מחמת שחששו להפסיד נשיאותם בארץ ישראל, אבל גבי יהושע לא היה שייך חשש זה, שכן אדרבה 'משה מת ויהושע מכניס', ולגביו היה הנסיון שמה יבקש לחטוא בכוונה תחילה כדי שלא יכנסו לארץ ישראל ויאריכו ימי משה עוד ארבעים שנה שנשארו במדבר.

וכתב ה'קהלת יצחק' שמה רבינו לא חשש שיכשלו הנשיאים גדולי ישראל לחטוא בלשון הרע לצורך כבודם ונשיאותם, ולכן לא התפלל עליהם, אך על יהושע חשש מאד, שכן יותר יש לחשוש מעבירה הנראית כמצוה מאשר מעבירה הנראית כעבירה. כי העובר עבירה יודע שהוא חוטא ומצפונו מתעורר לשוב אל ה', אבל העושה עבירה לשם שמיים בטוח שיש בידו מצוה, וכלל אין עולה בדעתו לשוב על זה בתשובה.

וכן בהמשך פרשת שלח למדנו שהמעפילים התחזקו לעלות לארץ ישראל כנגד ציווי הקב"ה, וסברו שהם שבים בכך בתשובה שלימה, שהם מתעקשים ואומרים 'הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה', כי חטאנו', והנה אע"פ שעל העבירה הקודמת שאמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' שבו בתשובה שלימה, מכל מקום נכשלו בקשה ממנה – עבירה הנראית כמצוה, ובגלל זה הכום העמלקי והכנעני עד חרמה.

בשם הגר"ח מוואלז'ין כתבו למה נקטה המשנה 'איזוהי מחלוקת לשם שמיים מחלוקת הלל ושמאי', כי רק לאנשים כמו הלל ושמאי היה מותר לנהל מחלוקת לשם שמיים, אבל לאנשים קטנים כמונו צריכים להתרחק אפילו ממחלוקות כאלו...

אאמו"ר זצ"ל היה משנן באוזנינו את דברי הגר"א בקול אליהו על המשנה 'הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה', דאיירי כגון שיש לפנינו מצוה שאינה לשם שמיים ועבירה לשם שמיים, יש עליו לרוץ למצוה אף שאינה לשמה ולברוח מהעבירה אף שהיא לשמה, מפני שהמצוה גוררת מצוה ולבסוף יגיע מזה לידי מצוות רבות, ואילו עבירה גוררת עבירה, ואף שבפעם הראשונה עשה העבירה לשם שמיים, אכן העבירות שיגררו ממנה כבר לא יהיו לשמה...

לכן היה אאמו"ר זצ"ל מתנגד גדול להפגנות אלימות וכדו' המנהלות בספונטניות על ידי צעירים בלא הכוונת גדולי ישראל, אף אם הם נובעות מלב שותת וכואב באמת, כי בכך מתרגלים הצעירים ל'מצוות' כאלו, ואח"כ עבירה גוררת עבירה וכבר לא מקפידים על הכוונה לשם שמיים, שהרי 'מצוות' אינם צריכות כוונה...

*****

הגרמ"מ שולזינגר (זצ"ל) שלח מכתב קושיה לרבותינו הקהילות יעקב והאבי עזרי זי"ע, ושאלתו בקולמוסו על מה שכתב הרמב"ם באגרת תימן שהבטיחנו הקב"ה 'וגם בך יאמינו לעולם' שכל מי שעמד בהר סיני לא יכפור בנבואת משה. ואם כן איך כפר קורח בנבואת משה, והרי עמד על הר סיני. עיי"ש מה שהשיבו לו רבותינו.

אכן בספר 'קהלת יצחק' כתב בזה, שסבר קורח שמעלת משה רבינו לא היתה אלא עד שנתחדשה פרשת ציצית, אבל לאחר שנצטוו כל ישראל על עטיפת ציצית, 'למען תזכרו.. והייתם קדושים לאלקיכם', בזה נעשו כולם קדושים ובתוכם ה', ומעתה אין למשה להתנשא על קהל ה'. עכ"ד.

והביאור בזה, שהציצית הוא לבוש נכבד עם פתילי תכלת, אשר לא היו משתמשים בו אלא המלכים כמוש"כ הרמב"ן בפרשת תצוה, וציווה הקב"ה שכל ישראל ילבשו לבוש נכבד, אף האנשים הפשוטים ביותר, וזאת משום שבתוך תוכם ישנו ניצוץ קדוש ונשגב גבוה מעל גבוה, שבו שורה השכינה בתוך ליבו, וכמו שהארחנו הרבה בגליונות הקודמים שעל כן יש לכבד ולאהוב כל יהודי שהוא גדול מן המלאכים, והבין קורח שאחרי שנתחדש חידוש זה, שוב יש להשוות את דרגת כל ישראל זה לזה, שכן מי יודע להבחין בשורשי הנשמות מיהו גדול ממי, וכל ישראל קדושים הם ובתוכם ה'.

[א"ה, יש להוסיף עפ"י מה שלמדתי במאמרו של **הגאון רבי אריה גולדשמידט שליט"א** שהאריך להראות שמצות ציצית היא כנגד עצם הלז שיש בכל יהודי, שאין נתפס בו מיתה או כילוי, ולכן מצות הציצית שייכת לדעת כמה ראשונים אף במתים, כי היא כנגד הלז שאין שייך בו במתים חפשי, ולכן בעיר לז שאין מלאך המוות שולט בה שם צבעו את התכלת, כדאיתא בסוטה מו, ב, וגם על יצחק כתוב שהיה מעוטף בציצית והדור כמו הלז, עיי"ש במאמרו הנפלא בהרחבה.

והביאור נראה כנ"ל שהלז הוא כנגד הניצוץ הקדוש הטמון בכל יהודי ויהודי, אף ברחוק וברשע ביותר, לפי שאין שייך בו לא מיתה ולא כילוי, ועל זה באה מצות ציצית לכבד ולהדר כל אחד מחמת קדושתו הפנימית והדר השכינה השורה עליו, ולכך לובש בגדי כהונה ומלכות מפתילי תכלת].

ולכאן מידה זו של קורח, היתה מעלה גדולה, שכיבד והעריץ מעלת כל יחיד ויחיד, כל העדה קדושים ובתוכם ה', אכן באמת נבע זה מהמחלוקת, כי מי שהוא מרגיש אחדות עם כל ישראל אינו מרגיש צורך להשוות את כולם זה לזה, אדרבה, מכיון שכולם כאיש אחד, הרי הנאת כולם היא שיש מהם אחד שהוא כהן גדול, ואינו מרגיש 'למה נגרע' כי כל העם מאוחד כאיש אחד. ודוקא קורח שאצלו כל אחד פתח 'מפלגה' ו'מחנה' לעצמו, לכך הרגיש כל אחד שצריך הוא גם כן להיות בדרגה הגבוהה ביותר.

משה רבינו היה עניו מכל האדם ואהרן הכהן היה אוהב השלום ורודף שלום, ויחד עם זה ידעו שאין להשוות בין צדיק לרשע, בין תלמיד חכם לעם הארץ, בין משה רבינו לראשי סנהדראות, בין אהרן הכהן לקרח וכו', כי אף שבאמת כולם אהובים כולם קדושים בפנימיותם, מכל מקום יש דרגות שונות ונבדלות לפי הוצאת הפנימיות אל הפועל, ואין **לטשטש מעלת תלמידי החכמים על עמי הארצות מתוך הכבוד והאהבה לכל יהודי באשר הוא**. וגם בין הצדיקים יש דרגות ותפקידים שונים, שהרי כל ישראל כאיש אחד שיש לו אברים רבים עם תפקידים שונים המרגישים ומאוחדים זה עם זה.

המגיד מדובנא מבאר למה אמר משה 'בוקר' וידוע ה' את אשר לו, למה נקט דוקא לשון 'בוקר', עפ"י משל לבעל חנות גדולה לבדים שהגיע אליו לקוח נכבד בחצות הלילה לקנות בדחפזות כמות גדולה של בדים, בעל החנות הזדרז לפתוח החנות לכבודו והדליק העששיות והנרות כדי שיוכל הלקוח להבחין היטב בצבעי הבדים ובאיכותם, והנה כשהגיע הלקוח התחיל ליטול מן המדפים מכל הבא לידו, בלא להבחין בין אדום לכחול ובין גרוע למעולה, לתמיהת בעל החנות אמר הלה 'לדידי אין הבדל בין בד לבד, ובין סחורה משובחת לגרועה, אני מעוניין לקחת מכל הבא ליד ולקבוע מחיר אחיד על הכל יחד', כשמוע הסוחר את דברי הלקוח הלך וכיבה כל הנרות שבחנות והשאירו בחושך, באומרו – אם כדברך שאין חילוק בין טוב לרע, ומחיר אחד לכולם, למה אתה צריך לנרות ולאורה, קח את כל הסחורה ולך.

כך אמר משה לעדת קרח, הרי הקב"ה נתן לנו את השמש כדי שנוכל להבחין ולהכיר בין איש לרעהו, וכנגדו נתן לנו את אור השכל שמשמש להבחנה, כמו שאמרו אם אין דעת הבדלה מנין, ואם אתם טוענים 'כולם קדושים' בלי להבחין ולחלק בין כהן ללוי, בין רשע לצדיק, בין ת"ח לע"ה, למה לכם 'בוקר'!?

אף שעטרת ראשנו רבי אריה זצ"ל כיבד כל יהודי באשר הוא, וראה בכל אחד את נקודת המעלה שבו, ואת קדושת נשמתו הרוממה, כמו שהארכנו בכמה גליונות, מכל מקום לא היה שום דמיון בין היחס שהיה לו ל'סתם' יהודי לבין האהבה והמורא והכבוד שהיו לו לתלמידי חכמים וגדולי ישראל.

אף שהיו אצלו שועי ארץ ומנהיגי הישוב וכו' מכל מקום לא הרגיש בהם שום כבוד, והנוכחים מעידים שלא הרגישו שום חילוק בין היחס שהתייחס אל המנהיגים הנכבדים עצמם לבין היחס שהתייחס אל בני לווייתם ומשמשיהם של המנהיגים.. אבל תלמידי חכמים היו אצלו אהובים ונערצים לאין שיעור!

ואמרו בשם חכם אחד, הטעם שבניו ובנותיו של רבי אריה גדלו יראים ושלמים בדרך ישראל סבא ולא נסחפו אחר התנועות הלאומיות שהיו קרובות אליו כל כך – משום שבתוך הבית פנימה ראו בני ביתו היטב מי הם הנכבדים האמיתיים בעיניו, ואיזה דמויות יש להעריך ולחקות..

*****

כי כל העדה כולם קדושים, פרש"י כולנו שמענו מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך. בספר – ביאר שטענת קרח היתה שכולם יכולים לפרש את התורה כפי השגתם והבנתם, שהרי התורה נתנה לכולם ולכל אחד יש את חלקו המסויים בתורה כפי הבנתו ושורש נשמתו, וכו' וכו', וכפי שהארכנו בגליונות מתן תורה, ולכן יכולים הם לטעון שיודעים הם את רצון השי"ת לפי שיטתם.

אך באמת זהו חורבן גדול, כי אף שלכל אחד יש את חלקו והבנתו בתורה, מ"מ מוכרח תחילה לקבל תורתו מרבו, מחמת שהתורה עוברת מרב לתלמיד ומדור לדור. אם כל אחד יפרש כפי הבנתו, יפרש כל אחד כפי שרוצה לשמוע ועל סמך זה יעשה מה שליבו חפץ. ולכן מוכרח שתעבור התורה במסורת מרב לתלמיד.

כל ימיו השקיע רבי אריה זצ"ל בהעברת המסורה כפי שקיבלה מרבותיו אשר שימשם במסירות ודבק בהם בכל נפשו.. כל כך היה הדבר עיקרי אצלו במשנתו – קבלת התורה מרב לתלמיד, שהיה קשה לו בתחילה לקבל את הנהגת חתנו מרנא הגריש"א זצ"ל שלא דבק באיזה רב אלא ישב ושנה לעצמו שנים ע"ג שנים.. וכפי שכתב לו במכתבו המפורסם, ואכמ"ל.

השפת אמת מסביר את לשון התרגום 'ואתפלג קרח', עפ"י מה שאמרו חז"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם ויצחק כו', והיינו כפי שביאר רבי בונם מפשיסחא שבמעשי היהודי צריך להיות רציפות ונגיעה למעשי הדורות הקודמים, ואילו קורח רצה לחדש לו דרך אחרת, דרך חדשה, שאינה שייכת לדורות הקודמים, ובזה חפץ לנתק מעליו את שרשרת האבות.

ביום – תמוז תשמ"ב נשאתי דברים בשמחת שבע ברכות **לחתי רבי אוריאל סופר ובתי אהובה תחי'**, ואמרתי מ'עיטורי תורה' לבאר המנהג שהורי החתן והכלה מובילים אותם לחופה, ואע"פ שהזוג הצעיר יודע היטב לצעוד בכוחות עצמו, וגם משתוקק מאד להיכנס לחופה, ולמה צריכים להוביל אותם.

אלא באים להראות לזוג הצעיר שהיסוד לבניית ביתם שישעינו עצמם על הוריהם והדורות הקודמים, שלא יחשבו שהם פקחים יותר מהדור הקודם אלא ימשיכו לילך בדרך שהוריהם מוליכים אותם, וכמו שאמרו 'ברא כרעא דאבוה', למה בחרו דוקא 'כרעא' – רגל, אלא הרגלים הם המהלכים ומסמלים את השייכות בין הבן לאביו, שהולך הבן בדרך שהוליכו אביו.

= היה אומר סבא זצ"ל: הצעירים חושבים שחכמים הם יותר מן המבוגרים, והם צודקים, אכן בימי הצעירות רוכשים הבנה מעמיקה בכל שטחי החיים. דא עקא, שהזקנים אף הם צעירים היו, ורכשו כבר את חכמת הצעירים, אלא שנוסף להם על זה גם נסיון הזקנים.. ואילו הצעירים אין להם אלא צעירותם לבד... ואם כן בדין הוא שישמעו לזקנים..

*****